Myslíte, že existuje něco jako princip kolektivní obavy?

Já obecně moc na kolektivní povahové rysy nevěřím. Na druhou stranu můžeme pojmenovat jakési epidemické šíření určité emoce včetně obav. To vzniká indukcí. Na začátku je nějaký společný pocit vnějšího ohrožení, ať je to choroba, sousední velmoc, cokoli. Jestliže tam nějaký takový činitel je, tak paralelně ve všech jedincích příslušného regionu vyvolává podobné obavy. Vedle toho společného pocitu ohrožení je tam právě indukce, tedy jakási psychická nákaza. Když si budeme neustále říkat, jak se to horko v létě nedá přežít, tak kromě toho, že je to pravda, se ještě vzá-

jemně v té reakci posilujeme. A tou indukcí se začne epidemicky šířit cosi jako termofobie, pokud záměrně zvolím politicky a eticky neutrální příměr.

A podobný princip se opakuje i v jiných situacích.

Jistě, pokud si budeme stále říkat, jak je strašný Islámský stát, tak většinově propadneme té hrůze. Pokud si to budeme říkat o putinovském Rusku, bude to totéž. To ale nemění nic na tom, že vždy, i při těchto mechanismech, se u části populace vyvolají postoje, které jsou v opozici vůči tomu hlavnímu proudu. Ať je ten názor jakýkoli.

Navzdory oněm obavám?

Určité obavy, které komunita sdílí, jsou dány objektivně existujícím nebezpečím, které si celá společnost uvědomuje. Byť každý trochu v jiné míře. Zároveň to ale společnost ve vztahu k tomu nebezpečí polarizuje, protože se někteří rozhodnou zachránit tím, že s tím nebezpečím budou kolaborovat. A tady vidíme v dějinách paralely, jak se třeba s příchodem nacismu

začala společnost lámat na část kolaborantskou, část, která se to snažila v neviditelnosti přežít, a na tu část, která nesla kůži na trh. Každý vnější tlak indukuje tyto tři typy chování. To je vlastnost, která je lidskému rodu daná a v dějinách se opakovaně projevuje.

Řekl bych, že prožíváme široce sdílené znechucení nad činy fanatiků z Islámského státu. Přesto ale naše, řekněme euroatlantická veřejnost, netlačí na politickou elitu, aby proti IS ostře zakročila. Čím to?

Tady je asi zapotřebí odlišit situaci americkou a evropskou a nemluvit o euroatlantické civilizaci jako o jednom celku, byť je jako jeden celek ohrožena. Amerika má k určitému ochrnutí úplně jiné důvody než Evropa. Zejména nedávné angažmá ve válkách v Iráku a v Afghánistánu. Neustále sílí názor, že to byla chyba a že právě tyto války − plus rozklad Libye, kde se ale angažovali více jiní − vedly k vzedmutí Islámského státu. A že zaplaťpánbůh za místní diktátory, kteří sice terorizovali vlastní obyvatelstvo, ale tuhle hrůzu drželi za plotem. To není názor, se kterým bych se já úplně ztotožňoval, ale je podle mého teď v USA velmi silný. To je úplně jiné východisko, než má Evropa. Ostatně Amerika byla vždycky poměrně akceschopná a dokázala se starat o bezpečnost nejen svou, ale i jiných. Byť se přitom občas dopouštěla chyb, protože když se pohybujete v kulturách, ve kterých se zase tak moc nevyznáte, tak se občas spojíte s ďáblem proti belzebubovi a naopak.

Jak vnímáte evropskou pozici?

Akceschopnost Ameriky byla důsledkem sebevědomí v zahraniční politice. A to si Evropa nikdy nevybudovala. To sebevědomí měli předchůdci dnešní EU. Možná Německo, ale to dostalo na frak v obou světových válkách. Mívala to Anglie v době koloniálního rozmachu, Francie, možná ještě trochu Belgie a Holandsko a dost. Evropa, která v tom postkolo-

niálním systému vznikla, je Evropou politicky impotentní. Což se projevuje zejména v zahraniční politice.

Takže potenciál k nějaké společné akci u evropských zemí nevidíte?

Na rozdíl od Ameriky si jakoukoli evropskou akci vůbec neumím představit. Bylo to vidět při krizi v Jugoslávii, při krizi v Libyi a následně kolem arabského jara. Evropa si s těmito záležitostmi neví rady. Když se odehrávají dál, má pocit, že se jí to netýká. A když jsou blíž, tak si láme zuby na dvou faktorech. Zaprvé na tom, že má k tomu konfliktu z různých východisek zcela odlišné postoje a nedokáže se shodnout. A druhou věcí je naprostý nedostatek jakékoli obranné infrastruktury na evropské úrovni. Vždyť v téhle oblasti nemá nic, nemá společnou zahraniční politiku, společnou armádu, společnou vnitřní bezpečnost. Tyto základní atributy státního útvaru nebyly nikdy na evropské úrovni vybudovány. A vidíme to nyní i na přívalu imigrantů, kteří dílem budí soucit, dílem odpor a dílem děs, a nikdo si neví rady ani s nimi, ani s těmi emocemi.

Připadá mi pozoruhodné, že emoce veřejnosti jsou spíš namířeny k odmítání uprchlíků, z nichž mnozí prchají právě před Islámským státem nebo podobně zrůdnými režimy, než na nějakou akci proti příčině jejich mizerie.

Jedním z problémů je, že si s tím fenoménem nevíme rady. A ve chvíli, kdy si někdo neví rady, má tendenci problém zplošťovat. Buď že jsou to všechno chudáci, nebo že jsou všichni zločinci. My nemáme rozlišovací kritéria na to, jak si ten jev vyhodnotit v jeho mnohobarevnosti. Jak odlišit opravdové chudáky od těch, kteří zase takoví chudáci nejsou.

Nemusí to být nutně jen chudáci, v Reportéru jsme přinesli text o zámožném syrském obchodníkovi, který se přidal k odporu proti Asadovi, pak uprchl s rodinou do Egypta, kde se však později vyostřily

protisyrské náklady, a byl ochoten vydat se na moře, aby postupně dostal rodinu do Evropy, kde jí nebude hrozit permanentní nebezpečí.

Tím se opět ukazuje, jak je ten problém mnohovrstevnatý. Jsou lidé, kteří jsou ohroženi, a jiní, kteří jdou „jen za lepším“. Vzhledem k tomu, že jdou ta čísla do statisíců, může mít tento jev rozsáhlé důsledky. Je možné, že to pro země původu bude znamenat odchod těch schopnějších, a pro Evropu naopak příliv lidí, kteří nemusí být úplně kompatibilní s místním trhem práce a stylem života. To by znamenalo, že se ani na jedné straně situace nezlepší. K tomu pak přibývají sice ojedinělé, ale velmi viditelné zločiny páchané druhou či třetí generací minulých přistěhovalců.

V evropské politice jde podle mého o to, zda bychom měli hledat řešení na té úrovni, kde bychom měli projevit křesťanskou lásku a soucit, nebo na zcela jiné úrovni řešit problém možného ohrožení evropské civilizace, a to i za cenu individuálních příkoří. To není rada, to je otázka položená do vzduchu jako dilema, před kterým naše civilizace stojí.

Vidíte těch dilemat víc?

Další otázkou je, zda jsou jevy, jež provázejí bezprostřední kontakt s jinou civilizací – nevraživost a nesnášenlivost – nevyhnutelné? Pokud ano, tak mohou otevřít prostor pro síly, které budou chtít ten prostor razantně vyčistit, Araby, Židy a kdoví koho ještě vyhnat či vyhladit a ten „Lebensraum“ zajistit. A jsme u dalšího dilematu. Neměli by demokratičtí rozumní politici zvednout tato témata a extremistům je odebrat a postarat se o ně? Pokud politický mainstream nechá tato témata, kterým se zatím z etických důvodů nevěnoval, extremistům, mohou na nich získat takovou podporu, která když přesáhne určitý kritický bod, tak nepůjde zastavit.

Mě osobně v téhle souvislosti překvapila intenzita nenávistných projevů na české scéně. Šibenice, vlastizrada, to je, řekl bych, nová kvalita…

To ilustruje, co jsem chtěl říci v předchozí větě. Že už se začínají určitého tématu chápat politické typy, se kterými bychom nechtěli mít nic společného.

Mám pocit, že už několik let – a aktuální debata kolem uprchlíků to znovu ukazuje − je společnost nějak vyhroceněji rozdělena, než bývala. Časově mi to vychází někde do období přímé prezidentské volby.

S tím bych souhlasil. Jen nevím, zda je to shoda okolností, či zda měl tehdejší souboj přímý vliv na rozpolcenost i ve vztahu k jiným tématům. Těch momentů je víc a myslím, že zdrojů té rozpolcenosti je také víc. Jedním z nich je i dezinformační válka různých trollů, z nichž část jsou určitě placení dezinformátoři, kteří neustále přilévají olej do ohně. Týká se to i určitých vnitropolitických témat, ale nejvíce Ruska a Ukrajiny. Tam je zájem těch dezinformátorů viditelný. A obráceně se pak objevují ty různé teorie o tom, zda jsou naši čelní představitelé placení Putinovým režimem. Pro ty samozřejmě neexistují důkazy, ale nikdo se nemůže divit, že vznikají. Protože poskytují vysvětlení něčeho, co jinak část lidí obtížně chápe. Politici, kteří na jednu stranu hájí národní zájmy ve vztahu k EU, je najednou nevidí ve vztahu k nedávno ještě okupující mocnosti. To je něco tak zarážejícího, že to nepochybně svádí k různým konspiračním teoriím.

TROLLOVÉ A RELATIVIZACE VŠEHO

Myslíte, že mohou trollové mít takový vliv?

Ti trollové, kteří se vyskytují hlavně ve vztahu k Rusku a Ukrajině, k tomu přidávají i takové ty historické momenty: zda bylo nutné bombardování Jugoslávie, zda bylo správné hájit Kosovo. A všimněte si, že to jsou jakési oslí můstky k využití strachu z islámu. To, že se ve Srebrenici povraždí tisíce lidí, převážně mladých muslimů, je považováno za odporný masakr a vrchol krutosti. A ten se pod vlivem hromadících se výjevů krutosti

ROZHOVOR

Islámského státu postupně umenšuje. A můžeme se dočkat i toho, že bude jednou prezentován jako záslužná prevence invaze něčeho cizorodého do Evropy, jak to ostatně někteří Srbové už tehdy prodávali. To jsou věci, které jsou velmi nebezpečné. Protože se jedno neštěstí využívá k opodstatnění neštěstí jiného.

Dá se alespoň brát jako jistá naděje, že když lidé vyvrhnou své negativní emoce na web, že tím upustí páru, která by je jinak hnala k nějaké radikální akci v reálném světě? Nebo se naopak v nenávisti kolektivně utvrzují?

Já si tuhle otázku občas také kladu. A po pravdě řečeno si nejsem jistý. Asi jako si nejsem jistý tím, do jaké míry násilí v televizi a na internetu je prevencí, či spouštěčem násilí skutečného. Jsou studie i kazuistiky, které svědčí o tom, že mediální násilí zvyšuje agresivitu. Na druhé straně jsou makropopulační data, která svědčí o tom, že hustota válek je nyní možná nejmenší v historii, počet obětí válek ve vztahu k počtu lidí na planetě je nejspíš nízký jako nikdy. A přitom to jde ruku v ruce se zvyšující se přítomností násilí v médiích, v kultuře, ve veřejném prostoru. Oba argumenty, že je to tak, nebo úplně naopak, mají docela značnou přesvědčivost a každý si v podstatě může vybrat.

A podobně to je s internetovou verbální agresivitou. Pokusím se o příměr. Je to, jako kdybychom se ptali, jestli nalití močůvky do pitné vody celkově nezlepší situaci, protože těm, co se vymočili, se ulevilo. Já se bojím, že ten veřejný prostor je otravován. A zda to bude účastníky veřejného prostoru imunizovat, nebo je to skolí, to si netroufám říci.

Na těch vyhrocených debatách, o kterých se bavíme, je zajímavé, že se převážně odehrávají kolem globálnějších témat. Zatímco mocenské poměry v české politice i byznysu se celkem zásadně mění víceméně bez řečí.

To je paradox, který svědčí o tom, že značná část těchto sporů je emocionální povahy s poměrně velmi volným vztahem k realitě. My si do těch sporů promítáme svoje obavy a tužby, ale promítáme si je například do Ukrajiny asi jako do Rorschachova testu *(psychologická metoda užívaná k rozboru*

osobnosti – pozn. red.) a přitom neřešíme své bezprostřední problémy nejenom na domácí politické scéně, ale často ani ve své vlastní rodině.

PRINCIPY POLITICKÉHO ÚSPĚCHU

Když už jsme se dostali k politice… Když Andrej Babiš obhajoval svou roli předsedy politické strany při první návštěvě v redakci MF DNES, říkal, „tak jste mi měli pomoci přesvědčit Cyrila Höschla, aby byl předsedou“. Vážně vám to nabízel?

Ne, nenabízel mi předsednictví strany. Sem tenkrát přišel Martin Komárek a líčil mi, že nastává šance tu zkaženou politiku napravit a že bych si to měl promyslet a nějak se zapojit. A já jsem mu sdělil, že to vidím jinak a že nesdílím jeho nadšení. A v dobrém jsme se rozešli. Tím mé angažmá začalo a skončilo.

Vás ale poměrně často oslovují různé politické subjekty, abyste kandidoval tu nebo onde.

Zejména dříve mne politici oslovovali. A to zřejmě z pohnutek stejných jako u jiných veřejně viditelných figur. Nejlépe se na to hodili zpěváci a sportovci, ale to byly často neřízené střely. Takže tu a tam se nějaký viditelnější lékař nebo vědec také hodil. Já se ale domnívám, že skutečný „homo politicus“ musí vyrůst zespodu a osvědčit, že ty naděje, které do něho vkládají, už dokázal na nějaké nižší úrovni splnit. A to u „mediálních hvězd“ není.

Vyžaduje podle vás politika nějaké specifické osobnostní rysy?

Já se domnívám, že ano. Dokonce jsou i tací, kteří si myslí, že tu existuje jakási negativní selekce, že se do politiky dostávají především psychopati. Já to nesdílím. Když se snažíte vypozorovat společné rysy u těch, kteří uspěli v jakémkoli volebním klání, tak je to poměrně malý set vlastností. Jednou z nich je mnohomluvnost, schopnost lidi přesvědčit tím způsobem, jako kdysi slovenský premiér Mečiar. Jedna reportérka se kdysi ptala

jakési babičky, co říká výroku premiéra Mečiara. A babička odpověděla: „Neviem, čo povedal, ále tak múdro to povedal.“

Takže to prostě chce „múdro povedať“?

Přesně tak, a co „povedáte“, už není tak důležité. To je jedna vlastnost. Bonusem navrch je příjemný hlas, jako měl třeba Ronald Reagan. Není to podmínka nutná ani dostačující, na Václavu Klausovi, ale třeba i Billu Clintonovi jsme viděli, že i lidé s hlasem méně příjemným mohou uspět. Ale příjemný hlas jistě pomáhá. Další schopností je umět neodpovídat na to, na co se vás lidé ptají, aniž by to postřehli. A pak je to samozřejmě umění permanentního vyjednávání, princip stálé směny něčeho za něco. A tyto vlastnosti jsou namíchány v různém poměru. Pokud se pak trefíte do určité konstelace, většinou krátkodobé, může vás to vynést. Aby byl ten úspěch dlouhodobější, musí být tyto sociální dovednosti navíc podpořeny důsledností, která může vykompenzovat řadu jiných nedostatků. Dobrým příkladem je třeba Václav Klaus, to je velmi cílesměrná postava, kterou kdekdo nenávidí. Ale přesto se vždy umí zvednout z prachu u cesty a dostat se tam, kde by ho už nikdo nečekal. Je třeba jeho fenomén studovat bez předsudků jako model, který nás může dovést i k pochopení úspěchu u dalších lidí. Tím se snažím odpovědět na to, jaké vlastnosti jsou užitečné pro úspěch v politice, aniž bych říkal, že jsou to vlastnosti jen dobré, nebo jen špatné, jak to říkají zastánci těch teorií o psychopatech.

Také já je nezastávám. Nicméně je fakt, že u nás ve volbách opakovaně získávají určitou podporu různé bizarní figury. Měli jsme ve vládě Víta Bártu, ve Sněmovně sedí Tomio Okamura.

To jistě. Ale jde o to, zda jejich výskyt v politice je statisticky významně vyšší, stejný, nebo dokonce nižší než v běžné populaci. Je dost možné, že je to jednom proporce, která odráží elektorát. Každá doba potřebuje nějaké výstřední figury, které jsou přitažlivé, a část populace se na ně chytá. Otázkou je proporce, protože kdyby jich bylo příliš, odrazovaly by od angažmá ty řekněme méně výstřední typy.

Poměrně silná je také tendence voličů k typům, kteří se prezentují tak, že všechno vědí, dokážou, zařídí. V tomhle se vlastně příliš nelišili Klaus, Zeman, Topolánek, Paroubek či Babiš, i když by to srovnání asi sami nesli nelibě.

To je pravda, jenomže je to definice kruhem. Alfa samci jsou prostě alfa samci. Těžko můžete počítat s tím, že v čele smečky, tlupy, obce, státu budou stát jiné typy. A opět to souvisí i s předchozím: proporce zvláštních typů, alfa samců i dalších je v otevřených společnostech podobná. My na tom nejsme hůře než jiní.

ALFA MUŽI A JEJICH ŽENY

Platí podle vás i v dnešní poměrně emancipované společnosti, že alfa samci jsou přitažliví i v individuálních vztazích?

Neplatí to absolutně, ale zhruba to platí. Je celá řada manželek, které sice mluví o tom, jak je jejich manželství nevyrovnané a jak by potřebovaly, aby jim také někdo pomohl a měl větší pochopení, ale když se pak ta žena třeba rozvede a pořídí si partnera, který jí „více pomáhá“, tak je ráda, že se

jí ulevilo, ale nemiluje ho. Přestože u nás narůstá emancipované povědomí žen, korektnost, snaha o nápravu ženských práv, přesto zakódovaně a historicky je značná část žen přitahována dominantními typy.

Nebude budoucnost se stále vzdělanějšími a emancipovanějšími ženami přece jen přát spíše jiným typům mužů? Řekněme kooperativním typům bez potřeby dominance?

Je dost možné, že ano. Ale jestli to zrovna budou muži, kteří budou méně dominantní a budou ženám více imponovat, to je otázka. Když se podíváme do některých společenských vrstev ve Spojených státech, které jsou poněkud více prodchnuty duchem feminismu, tak tam to ani tak nevede k větší kooperativitě mužů, ale spíše je to podle mého soudu psychologicky kastruje. A to vede k určité bezradnosti na obou stranách. Jakákoli rozumná bytost rozhodně nemůže zastávat mužský machismus jako model soužití. Nicméně mezi muži a ženami funguje určitá komplementarita a v tom určitá míra dominance a submise je. Jsme do značné míry ve vleku svých genů, ať chceme, nebo ne.

Myslíte si, že se z dlouhodobého hlediska vztahy mužů a žen mění? Někteří dnes mluví o krizi mužství…

Určitě se mění. Ale to, co je na té změně k lepšímu, je zároveň vykoupeno určitou daní. A to je jistá změkčilost mužů. Ono to souvisí s více věcmi, zvyšujícím se tělesným pohodlím, ústupem od fyzické práce, nechutí k základní vojenské službě. V mnoha směrech zaplaťpánbůh za to, ale když najednou vznikne situace, která bude znamenat kolektivní ohrožení, může se ukázat, že ten vývoj není úplně příznivý.

Nemusí jít hned o kolektivní ohrožení. Pokud bačkorovatíme, tak budeme asi méně schopni chránit partnerku, když nás na ulici napadnou vandalové.

Nepochybně. Kromě fyzické slabosti a nepřipravenosti k tomu přistupuje i daleko menší tolerance k bolesti, než měli naši předkové. Bude v tom i odolnost vůči stresu. Máme pocit, že žijeme ve velmi stresujícím období, ale je to jen naše aktuální optika. Kdybychom najednou měli prát na valše a jíst jen to, co si vypěstujeme, viděli bychom to jinak. Náš život je mnohem náročnější na kognitivní úrovni, každý si musíme zapamatovat spoustu PIN, ale je mnohem méně náročný při zajištění základních potřeb. A objektivní ukazatele jako střední délka života pro to svědčí. Nechme stranou, jestli je ten život šťastnější a kvalitnější. A vztah mezi mužem a ženou do této souvislosti také patří.

Sedíme v nové pěkné budově Národního ústavu pro duševní zdraví. Čím by měl ten ústav národu a jeho duševnímu zdraví prospět?

Především to slovo národní není v češtině úplně šťastné, je to překlad názvů amerických institucí podobného typu. Jinak duševních poruch v populaci skutečně dramaticky přibylo, a to z mnoha důvodů. Může to být třeba lepší obeznámenost v populaci, co je deprese. Méně lidí už se stydí jít se svými problémy za doktorem. Může to být i skutečný nárůst některých diagnóz spolu s novým stylem života. Třeba gamblerství se až na výjimky, jako byli karbaníci, před revolucí prakticky nevyskytovalo. Ale také to může být tím, že se s lepším zdravotnictvím a životními podmínkami prodlužuje život. A to tak významně, že se podstatná část populace dožívá věkových kategorií, kde se vyskytují choroby spojené s vyšším věkem, velmi často duševní. Jde často o degenerativní onemocnění typu Alzheimerovy demence, což je jeden příklad za všechny. Pokud půjde demografický vývoj dál podobným směrem, bude takových chorob dále výrazně přibývat. Už nyní tato onemocnění představují obrovské socioekonomické břemeno. Třeba jen taková deprese v České republice stojí na přímých i nepřímých nákladech kolem třiceti miliard ročně.

Zapůjčení fotoaparátu Leica děkujeme
Centru Fotoškoda. www.fotoskoda.cz

A právě k tomuto vyčíslování má mimo jiné sloužit váš ústav?

Ano, může pro politická rozhodnutí generovat velmi důležitá data. Spektrum záběru je široké. Od studia biologických podkladů onemocnění mozku přes možnosti léčby a diagnostiky až po mapování společenského břemena duševních poruch. Výsledkem by měla být příprava podkladů pro rozhodnutí v oblasti zdravotnictví, práce, ale třeba i rodinné politiky.

Tento ústav, respektive jeho předchůdce, byl jedním z prvních na světě, který se zasloužil o to, že homosexualita přestala být trestná. Byla tu i poměrně známá studie o psychologii nechtěných dětí, jež ukázala, že děti, které si jejich matky nepřály, nakonec měly jakési známky subdeprivace, například častější kontakt s orgány činnými v trestním řízení. A to jsou věci, které přispívají ke znalosti o tom, co jsou různá rizika ve společnosti. A paradoxně právě ve chvíli, kdy se po pádu socialismu otevřely možnosti ke skutečnému zkoumání, to stát v podstatě přestalo zajímat. Takže jsme setrvačností dospěli do konce minulé dekády a pak jsme vypracovali projekt Národního ústavu duševního zdraví. Bylo šťastné rozhodnutí, že jsme soutěžili v kategorii „menších“ evropských projektů OP VaVpI, tedy do miliardy. A pro nás překvapivě jsme nakonec uspěli a mohli NÚDZ vybudovat.

Často se objevuje kritika, že taková centra, jejichž zbudování bylo z velké části placeno z evropských peněz, nemají šanci na dlouhodobě udržitelný provoz. Vy ji před sebou vidíte?

Já naši šanci vidím v tom, že jsme naprosto jediní svého druhu. A stát se musí rozhodnout, zda výzkum mozku v oblasti psychiatrie chce, nebo ne. Pokud ne, šance není. Pokud ano, jsme vlastně velmi levní. Myslím, že by stačilo zhruba padesát milionů ročně institucionální podpory k záchraně celé té miliardové dotace, která na vybudování, přístroje a počáteční

provoz přišla z evropských peněz. Ač se to může zdát mnoho, jsme v porovnání s jinými projekty prakticky nejlevnější.

Vraťme se ještě k tomu stavu duševního zdraví národa. V Česku klesá sebevražednost, nemýlím–li se. Můžeme to brát jako potvrzení dobrého trendu v oblasti duševního zdraví populace?

Sebevražednost dlouhodobě klesá, i když v posledních dvou nebo třech letech zase mírně vzrostla, ovšem nijak dramaticky. V sedmdesátých letech byla někde mezi 25 až 27 na sto tisíc obyvatel, teď je to nějakých patnáct šestnáct. Jestli to je potvrzení dobrého duševního zdraví, to takhle jednoduše říci nejde. Sebevražednost je ovlivňována také geograficky, počasím, národní prosperitou, religiozitou, spotřebou tvrdého alkoholu na hlavu na rok a dalšími faktory, například společenskými a politickými. Sebevražednost tedy souvisí s kvalitou psychiatrické péče jen zčásti.

Souhlasil byste s tím, že v případě pacientů s těžkou formou deprese je někdy sebevražda řešením, které je vlastně vysvobodí?

Pro toho pacienta to určitě v tu chvíli řešení je. Dokonce to mnozí vidí jako jediné východisko jejich bezvýchodné situace. Ale já s tím jako s obecným řešením souhlasit nemůžu, protože znám případy velmi těžkých a velmi rezistentních depresí, ze kterých se pacient dostal. A ve chvíli, kdy z ní byl venku, tak měl jiný názor a za východisko to nepovažuje.

NECHCI VŠUDE VIDĚT PACIENTY

Dovolte jednu osobní otázku. Nekomplikuje vám vaše povolání komunikaci s lidmi?

Kupodivu ne, protože já se už celých jedenačtyřicet let úspěšně bráním psychiatrizaci civilního života. A představa, že jde zubař po ulici a kouká lidem do pusy a vidí, že ten má křivé dvojky, ten zase tohle? To bych si

zkazil život, kdybych na lidi koukal očima psychiatra, protože by se mi kamarádi, spolužáci, kolegové proměnili v hordu pacientů.

Takže třeba na své děti jste nikdy nic takového neaplikoval?

Ne. Psychiatrie je jeden z oborů, které se ve vlastní rodině vůbec nedají pěstovat. Tam pro oči nevidíte. Dovedu si představit, že chirurg může napravit zlomenou nohu svému dítěti či ženě, i když taky asi s různou mírou roztřesení. Už si dovedu hůře představit gynekologa, který vyšetřuje svou manželku. U psychiatra je to téměř nemožné. Pokud jsou psychiatři sami pacienty nebo mají někoho takového v rodině, téměř vždy požádají jiného kolegu.

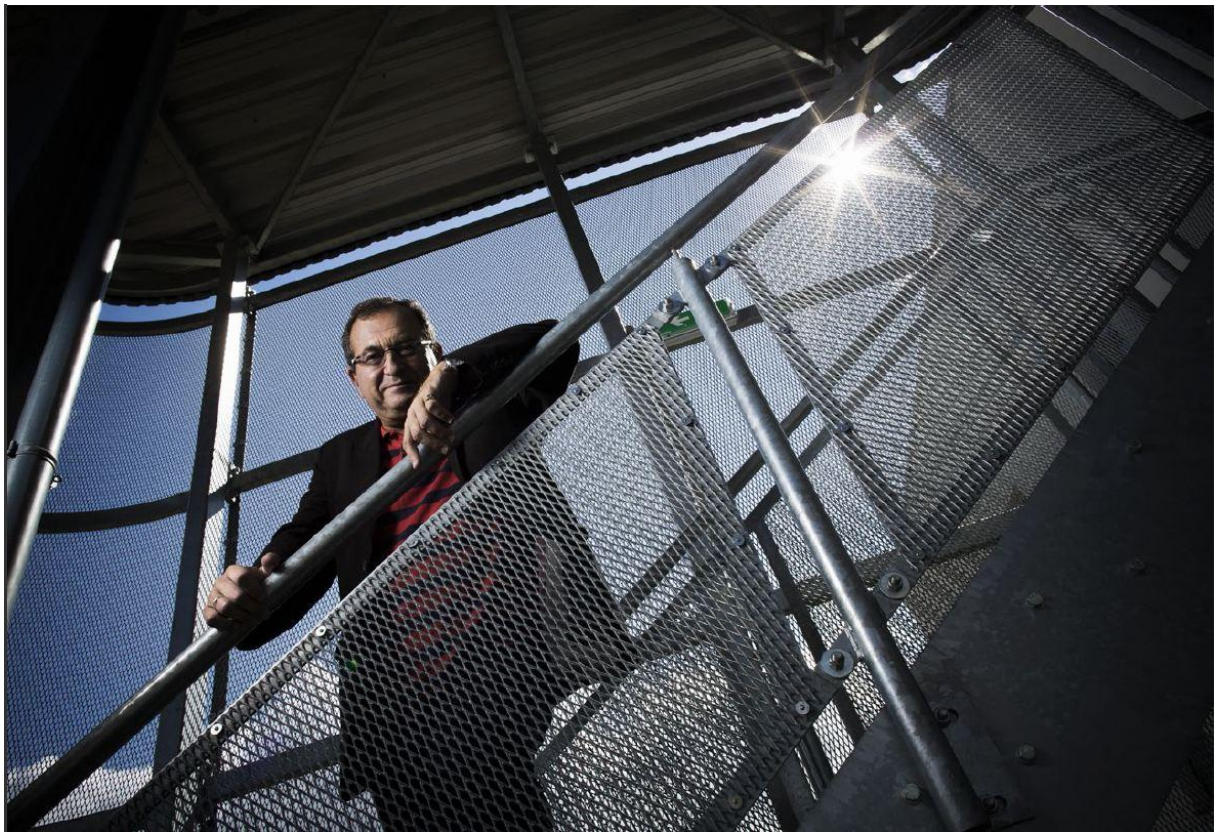

Na začátku jsme se bavili o strachu. Máte z něčeho strach vy osobně?

Takový ten bezprostřední fyzický strach nemám. Ten existenciální mám jen na racionální úrovni, protože vidím, že má životní perspektiva se zužuje, že už to tady máme jenom za pár. Ale pořád to ještě není ten autentický pocit strachu. Do určité míry sdílím takové ty celospolečenské obavy, do čeho rostou naše děti a naše vnoučata, když vidím, jak je Evropa bezbranná vůči nepříznivému vývoji, a začínám pochybovat, že bude schopná něco pro hájení svých hodnot a zájmů udělat. Ale pořád ani to není na úrovni skutečného strachu.

A máte naopak z něčeho pocit intenzivní radosti?

To docela často. Pocit intenzivní radosti mám z toho, že se nám podařilo tenhle ústav dostavět, i z mnoha kolegů, kteří pracují s obrovským entuziasmem. A také z toho, že se začínají chytat na mezinárodní úrovni. Mně každý jejich úspěch přináší autentickou radost. Takovou, že přijdu domů a vyprávím ženě o tom, co se komu povedlo. Protože to mne doopravdy těší.

Cyril Höschl

MUŽ DLOUHÝCH VZTAHŮ

Prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc., FRCPsych, jak zní jeho plný titul, je mužem dlouholetých angažmá i vztahů. Lékařskou fakultu absolvoval v roce 1974 a v témže roce nastoupil do Výzkumného ústavu psychiatrického v Bohnicích. V organizacích, které na tento ústav navazují, působí s výjimkou let 1982-1989 dodnes. V roce 1990 se stal ředitelem Psychiatrického centra Praha, na jehož základě vznikl nedávno Národní ústav duševního zdraví, v jehož čele stojí profesor Höschl (65) nyní.

Příští rok to bude čtyřicet let, co je Cyril Höschl ženatý s akademickou malířkou Jitkou Štenclovou. Mají spolu dvě dcery a dva syny. V lékařském oboru pokračuje dcera Kristina, nikoli však v oblasti psychiatrie, ale jako záchranářka se specializací na horskou medicínu.

— *Robert Čásenský*

Pes a žena v kufru: Jitka Štenclová píše o manželovi Cyrilu Höschlovi.

Jednou z pozoruhodných vlastností mého muže je schopnost najít na každém něco pozitivního. Horší je, když ho někdo zklame – to s ním pak většinou skončí. Je sice velmi tolerantní, takzvaně se „nezlobí“, ale už nikdy takového člověka nevyhledává a jaksi ho „přestane mít na repertoáru“. Je však hodně lidí, kteří by mohli mít podobný pocit, ale neoprávněně, neboť ve skutečnosti opak je pravdou. Má přátele, které třeba léta, někdy i desetiletí neviděl a je s nimi spjat stejně jako předtím – prostě nic se nezměnilo. Jako kdyby mezi nimi fungovala jakási telepatie.

Hodně cestuje za svými povinnostmi, což je pro mne spojeno s častým odloučením a následným radostným očekáváním opakovaných návratů. Myslím, že o mně neplatí anekdota, kterou můj muž někdy dává k dobru: Když chceš poznat, kdo tě má doopravdy rád, zavři svou manželku a psa na hodinu do kufru auta. Pak ho otevři a hádej, kdo z nich bude skákat upřímnou radostí, že tě zase vidí?

Přečtěte si více na:
http://reportermagazin.cz/cyril-hoschl-mocuvka-ve-verejne-diskusi/